

فیلم‌هایی بسازیم که کودکان مخاطب آنها باشند

سینما و فیلم برای کودکان از سالهای پایانی دههٔ چهل در ایران جدی و عهومی شد، هنگامی که پاره‌ای از فیلم‌های والت‌دیسنی در تهران بر پرده سینماها آمد. در آن زمان پس از تلویزیون کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان اولین مرکزی بود که به تولید فیلم برای کودکان همت گماشت و این امر در سالهای اخیر نیز دنبال شد. نوشتار زیر گزارشی است از فعالیت کنونی امور سینمایی کانون به‌عنوان یکی از مراکز دست‌اندرکار تهیه و نمایش فیلم‌های کودکان و نوجوانان با نگاهی به کارنامهٔ سال ۶۵ و برخی از مشکلات آن که بر اساس گفتگویی با حمید دهقان‌پور مدیر امور سینمایی کانون تنظیم یافته است.

امور سینمایی کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، سال پیش، علاوه بر تولید فیلم در زمینه‌های داستانی، مستند، انیمیشن و عروسکی، فعالیت‌های دیگری داشته که از جمله آنها می‌توان از برگزاری هفتهٔ فیلم، همکاری با بنیادهای دیگر و گشایش سینمای کودک (سینما بلوار) یاد کرد. هفتهٔ فیلم در مراکز فرهنگی و هنری یعنی کتابخانه‌های کانون در تهران و شهرستانها برگزار شد. همکاری با فرهنگسرای نیاوران سبب‌ساز آن گردید تا سینمای فرهنگسرا از حالت تعطیل درآید و همکاری با بنیاد مستضعفان به راه‌اندازی «سینما - تأثر کوچک منجر شد، که مدتی بعد از فعالیت بازایستاد. دلیل توقف فعالیت‌های سینما - تأثر کوچک را مدیر امور سینمایی «ناهاهنکی ضوابط انتخاب در نوع برنامه‌ها» می‌داند که در کنار نمایش فیلم‌های کانون در آنجا به اجرا

درمی‌آمد. اما شاید مهمترین اقدام کانون را بتوان گشایش سینمای کودک دانست که هرچند هنوز جای وسیعی در میان مردم باز نکرده است اما به قول دهقان‌پور این سینما «تازه راه رفتن را یاد می‌گیرد، گاه‌گداری زمین می‌خورد و در صورتی که از آن مراقبت نشود، ممکن است دچار خطر شود و به الزاماتی نیازمند است تا به حیات خود ادامه دهد».

کارنامهٔ امور سینمایی کانون را بیشتر باید در تولید فیلم جستجو کرد. مدیر امور سینمایی کانون می‌گوید: در سال ۶۵ دو فیلم سینمایی «کلید» (ساختهٔ فرورزش) و «خانهٔ دوست کجاست» (به کارگردانی کیارستمی) تهیه شد. فیلم کلید به خلاقیت کودکان توجه داشت که می‌تواند مورد توجه جوانان واقع‌شود. آنها را به فعالیت تشویق کند و پدر و مادرها را به توجه بیشتر به موقعیت کودکان برانگیزد. بنابه گفتهٔ دهقان‌پور «کلید جزو فیلم‌هایی است که هم دربارهٔ بچه‌ها و هم برای بچه‌هاست، ولی خانهٔ دوست کجاست فیلمی است برای بچه‌ها». مدیر امور سینمایی کانون معتقد است که «کانون در واقع موظف به الگوسازی است، نه تولید و جوابگویی کل نیازها. کانون باید سینمای کودک را بشناساند تا دیگران فیلم بسازند. در واقع جنبهٔ کیفی فیلم‌سازی برای کانون مطرح است و نه کمی. تا جایی که امکانات اجازه دهد تولید می‌کنیم و اگر نتوانستیم تولید را بالا ببریم، الگوسازی می‌کنیم تا راهنما و راهگشا باشیم». او در زمینه الگو-سازی ضبط صدای سر صحنه را از موفقیت‌های کانون به حساب می‌آورد و از آن به‌عنوان الگویی برای دیگران یاد می‌کند.

دهقان‌پور دربارهٔ فیلم‌های نقاشی متحرک که در سال ۶۵ از سوی کانون ساخته شده اطلاع می‌دهد که در آن سال قرارداد سه فیلم کوتاه نقاشی متحرک با پرویز قادری، احمد عربانی و نورالدین زرین‌کلک بسته شد. این سه فیلم تا سه ماه دیگر آمادهٔ نمایش می‌شوند. فیلم «قهران» ساختهٔ سودابه آگاه و نفیسهٔ ریاحی و «بازگشت» و «سایهٔ چین» در این سال تکمیل شد. بازگشت که کار گروهی کارکنان کانون است در جشنوارهٔ فجر نمایش داده شد و سایه چین که فیلمی آموزشی است در جشنوارهٔ آموزش و پرورش به نمایش درخواهد آمد.

مدیر امور سینمایی دربارهٔ فیلم‌های نقاشی متحرک عقیده دارد که کودکان بیشتر با این بخش از سینما ارتباط برقرار می‌کنند. به همین جهت موضوعاتی که در این زمینه ارائه می‌شوند اگر با ضوابط کانون هماهنگ باشند، از اولویت برخوردار خواهند بود. وی این سوال را که «سیاست فیلم‌سازی کانون بر ساختن چگونه فیلم‌هایی تأکید دارد؟» چنین پاسخ می‌دهد: «سعی می‌شود فیلم برای بچه‌ها باشد. در گذشته بچه‌ها مخاطبان اصلی فیلم نبودند و سینمای کودک جز در کانون جدی گرفته نمی‌شد. ما می‌خواهیم فیلم‌هایی مخصوصاً برای کودکان زیر دبستان بسازیم. سال گذشته، ما در کانون، سینمای تربیتی آموزشی را هم مطرح کردیم، یعنی فیلم‌هایی که مسائل مربوط به فاسادگاریها و مشکلات کودکان را مطرح می‌کرد. ساختن فیلم‌هایی مورد نظر است که تکنیک و زبان مناسب کودکان را در مقاطع گوناگون سنی به کار گیرد. به نوعی طبقه بندی سنی کتابهای کانون را در سینما نیز

● **کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان در سال ۶۵ دو فیلم سینمایی «کلید» و «خانه دوست کجاست» را تهیه کرده است.**

● **موضوعات مربوط به فیلمهای نقاشی متحرک در کانون از اولویت خاص برخوردار می‌شوند.**

● **مدیر امور سینمایی کانون: بارها گفته‌ایم که کانون می‌تواند هفته‌ای نیم ساعت تا یک ساعت برنامه در تلویزیون عرضه کند، اما سازمان تلویزیون از برنامه کانون استقبال نمی‌کند.**

● **تعداد زیادی از فیلمهای کانون هنوز موفق به دریافت پروانه نمایش از وزارت ارشاد نشده‌اند.**

رعایت می‌کنیم. منظور اصلی حفظ سطح و ارزش سینمایی فیلمهایی است که برای کودکان قابل فهم باشد.

دهقان‌پور می‌گوید که برای ساختن فیلمها شورای کانون يك برنامه‌ریزی کلی می‌کند و از آن پس انتخاب کار به نوع سناریوهایی که ارائه می‌شود، بستگی دارد. او همچنین اطلاع می‌دهد که ۶ - ۷ مهد کودک در سطح تهران از خدمات کانون در زمینه نمایش فیلم استفاده می‌کنند و هنگامی که بحث اهمیت نمایش فیلمها در تلویزیون با توجه به تعداد کثیر مخاطبان آن پیش می‌آید اعلام می‌کند که «تلویزیون از برنامه‌ریزیهای کانون در زمینه نمایش فیلم استقبال نمی‌کند. تاکنون بارها گفته‌ایم که کانون می‌تواند هفته‌ای نیم ساعت تا یک ساعت برنامه ارائه کند، حتی در مورد مشورت هم کانون آمادگی خود را اعلام کرده است اما تلویزیون...»

احساس عمومی این است که کانون در بخش نمایش فیلم چندان فعال نیست، اما مدیر امور سینمایی کانون نیز دلایل خود را عنوان می‌کند:

در پاسخ این پرسش که آیا کانون برای بچه‌های ایرانی که نوع زندگی و احتمالا زبانشان متفاوت (غیر از فارسی) است در زمینه سینما فعالیت یا توجه خاصی می‌کند؟ دهقان‌پور چنین می‌گوید: به شکل خاص به این مشکل نپرداخته‌ایم ولی سعی می‌کنیم در سینمای کودک کمتر از دیالوگ استفاده کنیم و بیشتر با تصاویر مفاهیم را برسانیم تا همه فهم باشد زیرا زبان تصویر برای همه بچه‌ها قابل فهم است البته فیلمهایی

داشته‌ایم که در آنها از گویش‌های مختلف استفاده شده از جمله «باشو غریبه کوچک» که در آن به گویش‌های عربی و گیلکی صحبت می‌شود یا فیلمهایی «ساز دهنی» و «خانه دوست کجاست» که در آنها از گویش‌های محلی استفاده شده. در ضمن سعی ما بر این است که بیشتر از مردم عادی استفاده کنیم و کمتر از بازیگر و این خود به خود سبب اصالت و صمیمیت کار می‌شود.

درباره فعالیت‌های سینمایی کانون و محور اصلی آنها در سالهای ۶۶ و ۶۷ مدیر امور سینمایی کانون پرورش فکری چنین پاسخ می‌دهد:

در این سال در نظر داریم بخشی را که قرار بود در سال گذشته اجرا شود و ممکن نشد برگزار کنیم و آن جشنواره اختصاصی نقاشی متحرک و عروسکی است. می‌توان گفت که کانون تنها جایی است که صلاحیت چنین کاری را دارد و ما امیدواریم که دولت و مسئولان در این زمینه همکاری‌های لازم را بکنند. روز پیشنهادی ما برای شروع این جشنواره روز ۱۳ آبان است که روز دانش-آموز و مصادف با سالگرد تسخیر لانه جاسوسی است. برگزاری این جشنواره از یک سو برای آشنایی با کارهای کشورهای دیگر جهان و از سوی دیگر برای شناساندن فعالیتها و پیشرفت‌های ایران به جهان لازم است. ما می‌توانیم به جرات بگوییم که در این زمینه ایران با بسیاری از کشورهای سازنده فیلمهای نقاشی متحرک به خوبی رقابت می‌کند. از دیگر برنامه‌های بخش سینمایی کانون انتشار کتاب در زمینه سینما، عکاسی و شناخت تصویر و همچنین چاپ فیلمنامه‌های تصویب شده در کانون است به عنوان اولین کار در این زمینه باید از انتشار فیلمنامه «دوند» نام ببریم.

در پایان می‌توان تلاش کانون برای ایجاد سینمایی آموزشی تربیتی را عنوان کرد. یعنی ساختن و نمایش فیلمهایی که درباره بچه‌ها و مخصوص پدر و مادرها خواهد بود و در روزهای بخصوصی در سالن کانون به نمایش گذاشته خواهد شد و پس از نمایش جلسات بحث و گفتگو برقرار می‌شود. در این فیلمها مشکلات و ناسازگاری‌های کودکان عنوان می‌شود و در جلسات بعد از فیلم از سوی متخصصین امور کودک و روانشناسی مورد بحث و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

فیلمهای کانون برای اکران شدن باید مراحل قانونی را به تفصیل بگذرانند تعداد زیادی از فیلمهای کانون هنوز موفق به اخذ پروانه نمایش از وزارت ارشاد نشده‌اند از جمله «باشو غریبه کوچک» ساخته بیضایی «مدرسه‌ای که می‌رقصیم» ساخته مهرجویی و

تعدادی دیگر. در حال حاضر تنها دو فیلم «کلید» و «خانه دوست کجاست» بعد از فیلم دوتنه پروانه نمایش دارند. و ما امیدواریم که در آینده کانون استقلال عمل بیشتری پیدا کند در غیر این صورت به همین ترتیب کارها به تعویق می‌افتد.

در زمینه نمایش فیلمهای خارجی برای بچه‌ها اظهار عقیده دهقان‌پور چنین است: «طبق وظیفه‌ای که شورای عالی انقلاب فرهنگی بر عهده کانون محول کرده کانون موظف است در امر تولید پخش و خرید فیلمهای مخصوص کودکان فسال باشد. مقداری فیلم خارجی از گذشته در آرشیو کانون موجود است. البته همه آنها در چهارچوب ضوابط فعلی نمی‌گنجند و آنها که مناسب هستند مورد استفاده و نمایش قرار می‌گیرند و در حال حاضر هم خرید و دوبله فیلمهای مخصوص کودکان ادامه دارد. از جمله فیلم «پینوکیو» که امسال در سینمای کودک به نمایش درآمده، فیلم «برادرت هابیل» یا «درسی زندگی» به زودی به نمایش گذاشته خواهد شد و فیلمهای کوتاه دیگری که به مراکز فرهنگی هنری ارائه می‌شود. ما امیدواریم که در آینده در شهرستانها هم سینمای کودک داشته باشیم و این برنامه‌ها را در خارج از تهران نیز ادامه بدهیم.»

نمایش عروسکی کارگاه ۲ کارگاه

نمایش عروسکی «کارگاه ۲» به نویسندگی و کارگردانی بهروز غریب‌پور به همت کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان از ۲۶ مهرماه در محل پارک لاله پ روی صحنه خواهد آمد.

«کارگاه ۲» هجده بازی‌دهنده عروسک دارد، طراحی عروسکها از یژن نعمتی شریف طراحی صحنه از کامبیز صمیمی منقح و موسیقی آن کار یژن و ارسلان کامکار است.

فیلم تازه ورنر هرزوغ

ورنر هرزوغ فیلمبرداري فیلم جدید خود «کبرا» را آغاز کرده که هنرپیشه اصلی آن کلاوس کینسکی است. انتظار می‌رود فیلمبرداري این فیلم در غنا و کلمبیا در اردیبهشت ماه سال آینده به پایان برسد و فیلم برای اوائل پائیز در سینماهای آلمان به نمایش درآید.

فیلمنامه «کبرا» اقتباس آزاد هرزوغ از رمان «بروس چاترین» داستان زندگی فرانسیسکو مانوئل تبهکار وحشت‌آفرین برزیلی قرن ۱۹ است که به «کبرا سبز» معروف بود.